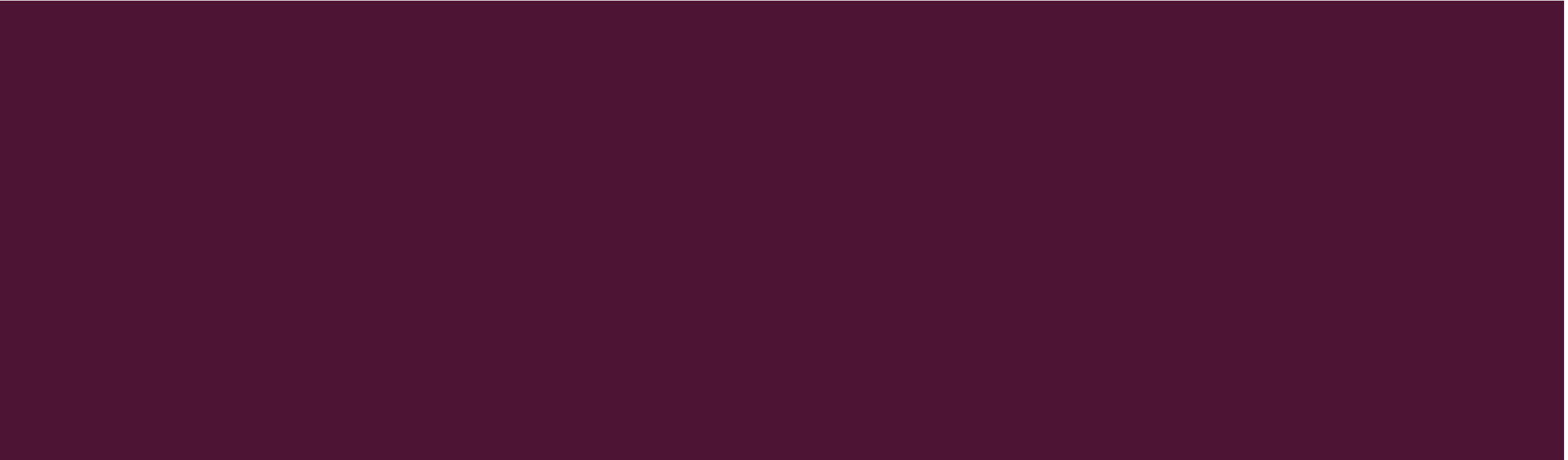

MAGYARORSZÁG A DUALIZMUS ÉS AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ IDŐSZAKÁBAN

KÉSZÍTETTE: KÓNYI LAURA, JOGHALLGATÓ

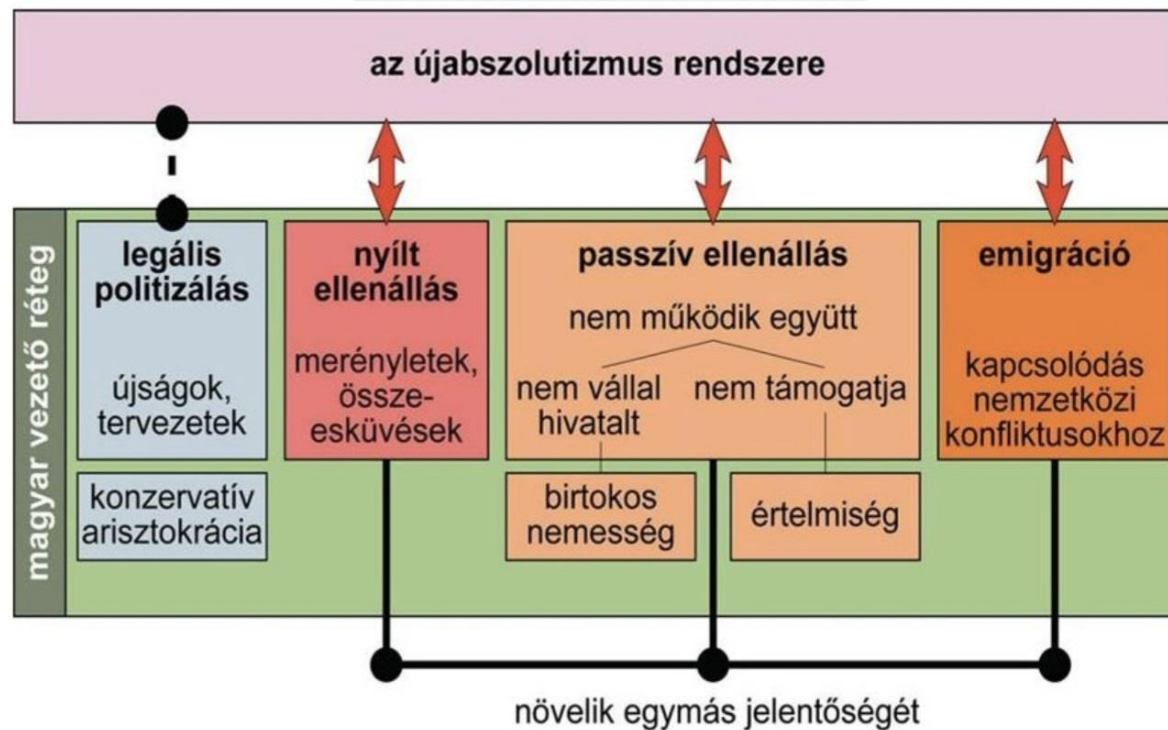
KIEGYEZÉSHEZ VEZETŐ ÚT

- Megtorlás és elnyomás: A szabadságharc utáni orosz segítség, Haynau rémuralma, az aradi vértanúk és Batthyány Lajos kivégzése, valamint a bebörtönzések és nemzetközi tiltakozás.
- A Bach-korszak (1850–1859): Alexander Bach neoabszolutizmusa, centralizáció, az ország feldarabolása öt kerületre, területek elcsatolása (Erdély, Horvátország), besúgóhálózat és a „Bach-huszárok”.
- Modernizációs kísérlet: Az 1853-as úrbéri pátens és a jobbágyszabadítás rögzítése.
- Az ellenállás formái: Deák Ferenc passzív ellenállása (adómegtagadás, bojkott) és Kossuth Lajos emigrációs tevékenysége.
- Út a megegyezés felé (1860–1865): Solferinói vereség és válság, az Októberi diploma és Februári pátens elutasítása, a Felirati és Határozati Párt vitája, majd a Schmerling-féle provizórium.

BACH-KORSZAK KERÜLETEK

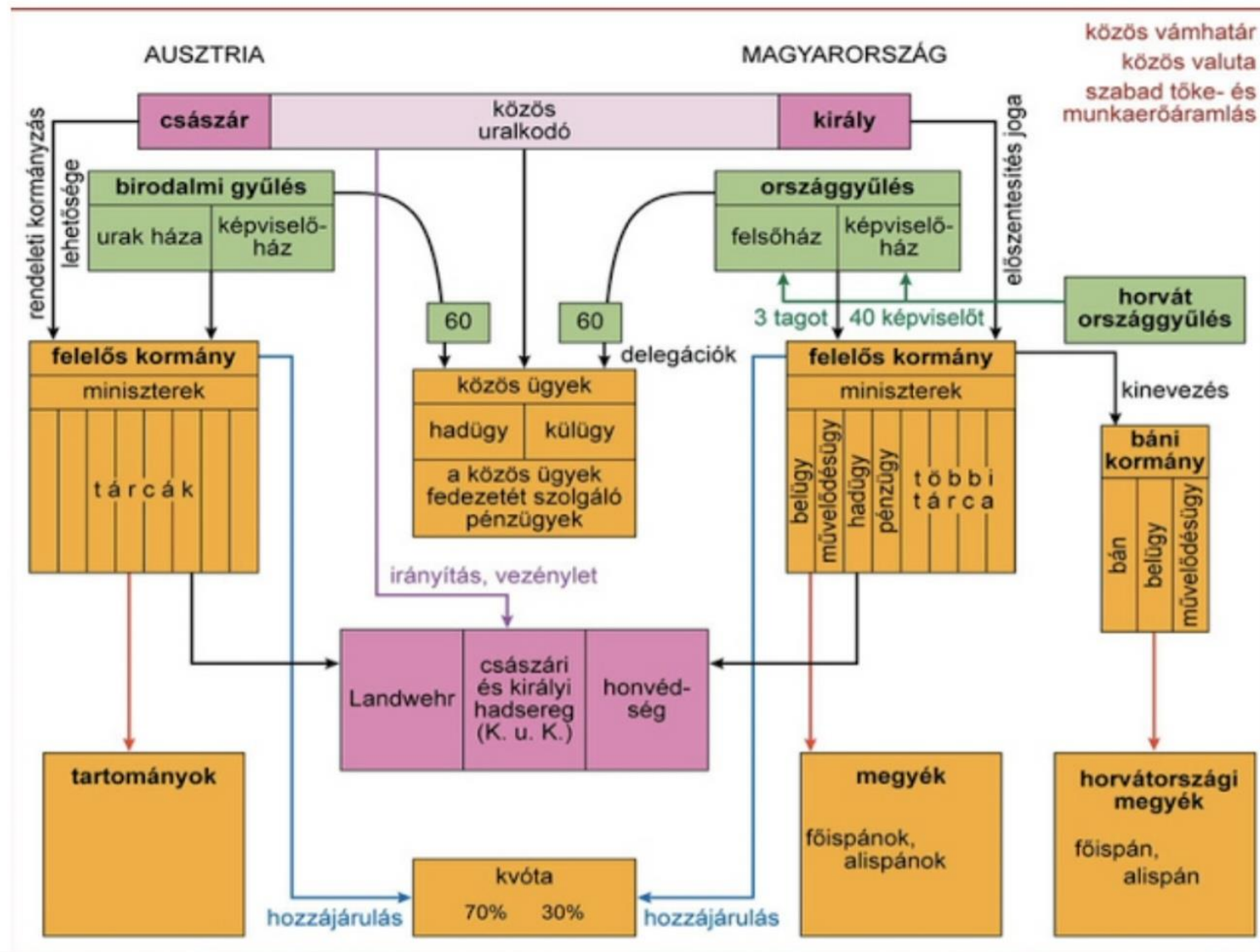

A neoabszolutizmussal szembeni ellenállás formái

A DUALISTA ÁLLAMRENDSZER FELÉPÍTÉSE

- A kiegyezés megkötése (1865–1867): Deák „Húsvéti cikke”, a porosz-osztrák háború hatása, Andrássy Gyula kinevezése és Ferenc József koronázása.
- Az Osztrák–Magyar Monarchia felépítése: Kétközpontú reálunió (Lajtántúl és Lajtán innen), a Pragmatica Sanctio alapjai, paritás elve (Bécs és Budapest), magyar önállóság és Erdély egyesítése.
- Közös ügyek és intézésük: Közös külügy, hadügy és pénzügy, a 60-60 tagú delegációk ellenőrzése, tízévente megújított kvóta (kezdetben 30% Magyarországnak).
- Hadügy és katonaság: Az uralkodó mint főparancsnok, a „Császári és királyi hadsereg” (K. U. K.) német vezényleti nyelvvel, általános hadkötelezettség és az önálló magyar Honvédség felállítása.
- Gazdasági kiegyezés és értékelés: Vám- és kereskedelmi szövetség, egységes piac, közös pénz és mértékrendszer, Deák reális kompromisszuma vs. Kossuth „Cassandra-levele”.

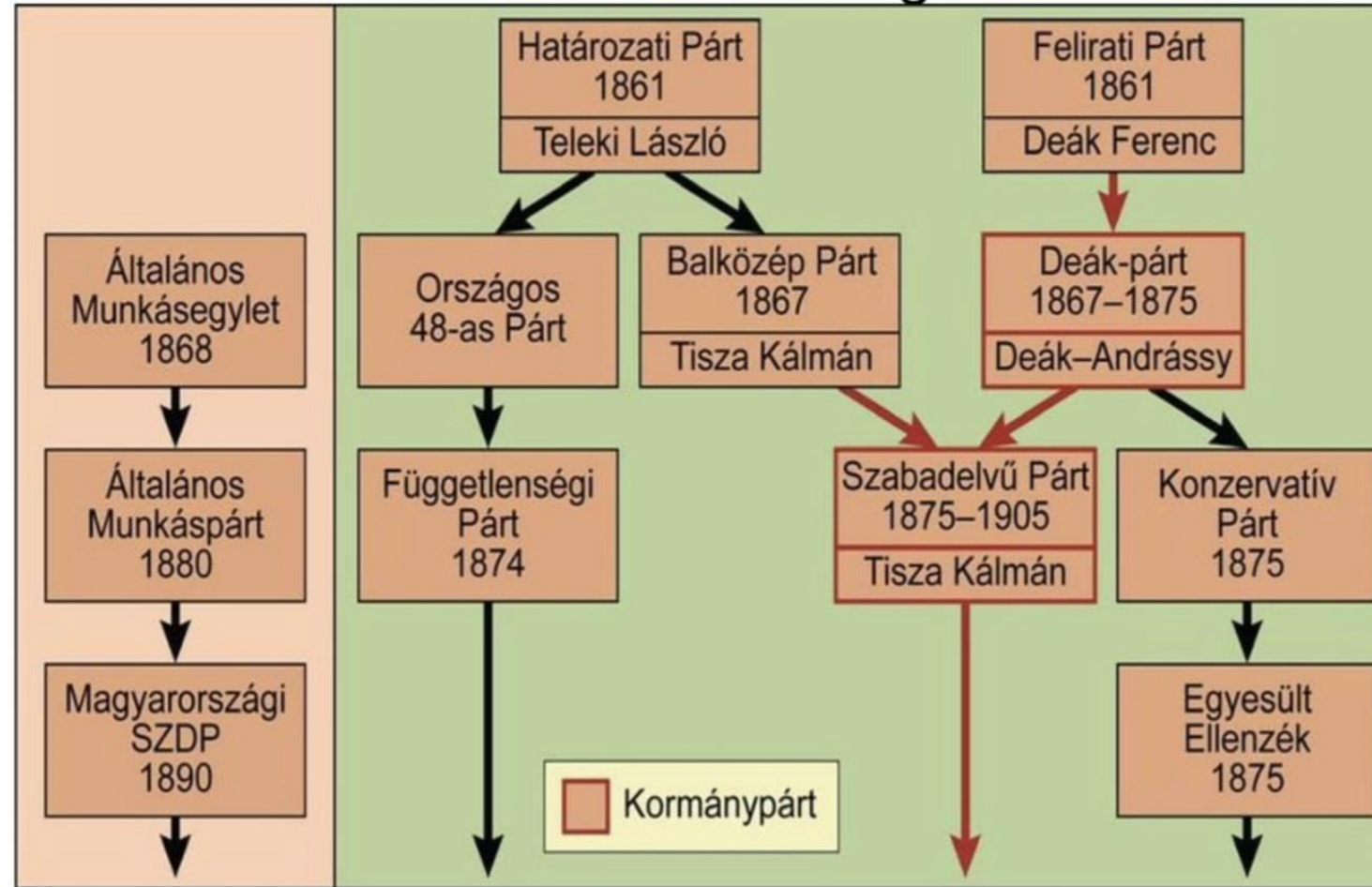

POLITIKAI VISZONYOK ,A PÁRTRENDSZER,TÁRSADALMI VÁLTOZÁSOK

- Az állam szerepe és egyházpolitika: Növekvő állami szabályozás,Wekerle Sándor egyházpolitikai törvényei (1894/95), kötelező polgári házasság és állami anyakönyvezés bevezetése.
- Pártviszonyok a dualizmus alatt:A közjogi kérdés mint pártalap, a Deák-párt, a Balközép (bihari pontok) és a Szabadelvű Párt fúziója (Tisza Kálmán).
- Új politikai mozgalmak: MSZDP (választójog), keresztényszocialisták (Prohászka Ottokár), parasztpárt (Nagyatádi Szabó István) és polgári radikálisok (Jászi Oszkár).
- Parlamenti válság és a világháború előestéje: Obstrukció és a „zsebkendő-szavazás”, az 1905-ös koalíciós válság, Tisza István Nemzeti Munkapártja, a véderőjavaslat és a „vérvörös csütörtök”.

A dualizmus partviszonyai

1867-től 1890-ig

GAZDASÁGI FELLENDÜLÉS ÉS MODERNIZÁCIÓ

- Demográfiai robbanás: Népességnövekedés (13-ról 21 millióra), kivándorlás Amerikába, a mezőgazdasági foglalkoztatás csökkenése, az ipari növekedése.
- Állami gazdaságpolitika és infrastruktúra: Külföldi tőke, aranyalapú valuta (1892), Budapest-centrikus vasútépítés (MÁV), folyamszabályozás és tengerhajózás.
- Mezőgazdaság és Ipar fejlődése: Mocsárlecsapolás, új növények (cukorrépa), istállózó tartás, céh-eltörlés, Budapest mint a világ malomipari központja, világhírű cégek: Ganz, Pick, Herz, Dreher, Egyesült Izzó.

TÁRSADALOM A DUALIZMUS IDEJÉN

- A torlódó társadalom szerkezete: A feudális és polgári rétegek együttélése.
- A társadalmi elit: A 2000 családból álló nagybirtokos arisztokrácia (Esterházy, Széchenyi), zárt világ és politikai hatalom, valamint a 100-150 fős, főleg zsidó/német származású nagypolgárság (Weiss Manfréd).
- A középrétegek: A birtokát vesztett, hivatali pályára kényszerült dzsentrí, a városi középpolgárság és a kétmillió kispolgárság.
- Alsó rétegek: Gazdag-, közép- és törpeparasztság, agrárproletárok, valamint a dinamikusan növekvő ipari munkásság (szakmunkások vs. Segédmunkások).
- Életmód és kultúra: „Urak” és „kendek” világa, polgári lakások vs. Szoba-konyhás munkáslakások, kávéházak, tömegsajtó (Borsszem Jankó), operett és cigányzene, turizmus (Adria, Tatra).

A NEMZETISÉGI KÉRDÉS

- Etnikai viszonyok: Soknemzetiségű ország (románok, szlovákok, németek), a magyarság arányának növekedése (41,5%-ról 54,5%-ra), természetes és állami asszimiláció (városi zsidóság, németség).
- Nemzetiségi törvények: Az 1868-as liberális nemzetiségi törvény (egy politikai nemzet, nyelvhasználati jogok), a horvát-magyar kiegyezés (területi autonómia).
- Magyarosítás és konfliktusok: 1875 utáni szigorítás, kötelező magyar nyelv az iskolákban (Lex Apponyi), csernovai sortűz és Memorandum-per.

BUDAPEST VILÁGVÁROSSÁ VÁLÁSA

- Budapest születése: 1873-as egyesítés (Buda, Pest, Óbuda), lakosságszám robbanása (900 ezer főre), európai rangú világváros.
- Városfejlesztés és infrastruktúra: Fővárosi Közmunkák Tanácsa, Andrássy út és körutak, gáz, víz és villamosenergia-szolgáltatás, telefonközpont (1881) és az első földalatti (1896).
- Reprezentatív építkezések és Millennium: Országház, Operaház, Bazilika, Szépművészeti Múzeum, új Duna-hidak, Hősök tere és Városliget (Vajdahunyad vára).

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ ÉS AZ ÖSSZEOMLÁS

- A háború kitörése: Szarajevói merénylet, Központi Hatalmak vs. Antant, Schlieffen-terv.
- Hadviselés és frontok: Állóháború, lövészárkok, modern eszközök (gáz, tank, repülő), Verdun és Somme.
- Fordulatok: USA belépése, orosz forradalom és breszt-litovszki béke, a Központi Hatalmak összeomlása és fegyverszünetek (Padua, Compiègne).
- Magyarország a háborúban: Tisza István kezdeti ellenállása, 3,4 millió mozgósított katona, 660 ezer halott, frontok: Galícia, Isonzó, Doberdó.
- Hátország és gazdaság: Jegyrendszer, hadiüzemek, női munka, infláció és áruhiány.
- Az összeomlás és az őszirózsás forradalom: Magyar Nemzeti Tanács, Károlyi Mihály, 1918. október 31. – győzelem és Tisza István meggyilkolása.

TANÁCSKÖZTÁRSASÁG

- Károlyi-kormány és Tanácsköztársaság: Köztársaság kikiáltása, választójog és földreform, Vix-jegyzék, Kun Béla és a proletárdiktatúra (133 nap).
- A Tanácshatalom intézkedései: Államosítások (ipar, bányák, nagybirtokok), szociális reformok (8 órás munkaidő), vörösteror (Lenin-fiúk).

MINDENKIHEZ!

Magyarország proletársága a mai nappal a maga kezébe vesz minden hatalmat. A polgári világ teljes összeomlása, a koalíciós kormányzás csődje kényszeríti rá Magyarországot munkásdiktatúrát és parasztdiktatúrát erre a döntő lépésre. A kapitalista temelés összeomlott, a munkásság nem hajlandó többé a nagytőkés és a nagybirtokosok igájába hajtani a fejét.

Az országot az összeomlás anarchiájától csak a szocializmus, a kommunizmus megteremtése mentheti meg.

Ugyanakkor külpolitikailag is teljes katasztrófa előtt áll a magyar forradalom. A párizsi békekonferencia úgy döntött, hogy Magyarországnak csaknem egész területét katonailag megszállja, a megszállás vonalait végleges politikai határnak tekinti és ezzel a **forradalmi Magyarország élelmezését és szénellátását véglegesen lehetetlenné teszi.**

Ebben a helyzetben egyetlen eszköze marad a magyar forradalomnak a maga megmentésére: a **proletárság diktatúrája, a munkások és földművelészek uradlma.**

A **proletárság diktatúrájának döntő alapföltétele a proletárság teljes egysége.** Éppen ezért a történelmi szükség parancsára teljes egysültséget mondotta ki a Magyarországi Szociáldemokrata Párt és a Kommunisták Magyarországi Pártja.

E két párt helyett **egyetlen proletárpárt** fogadja magába ezután az ország minden dolgozó férfiját és asszonyát: a **Magyarországi Szocialista Párt.**

A kormányhatalmat e párt megbízásából **Forradalmi Kormányzótanács** veszi át. E tanács kötelessége lesz a **Munkás-, Paraszt- és Katonatanácsok** országos kiépítése. A törvényhozói, végrehajtói és bírósági hatalmat a munkás-, paraszt- és katonatanácsok diktatúrája gyakorolja.

Magyarország Tanácsköztársasági alakul. A Forradalmi Kormányzótanács haladéktalanul megkezdi a nagy alkotások sorozatát a szocializmus, kommunizmus előkészítésére és megvalósításra.

Kimondja a nagybirtokok, a bányák, a nagyüzemek, a bankok és a közlekedési vállalatok **szocializálását.** A földreformot nem birtokbitorlók teremtő földosztással, hanem szocialista termelői szervezetekkel hajja végre.

Az árdiktatúrát, az élelmiszertanácsokat, a tömeges éhségének és rongyosságának spekulációját haragvóval igálatlan kíméletlenséggel üldözi.

Vasfegyelmet követel. **Halállal sújt le az ellenforradalom handitáira csakúgy, mint a fosztogatás brigantjaira.**

Hatalmas **proletár hadsereget** szervez, amellyel a munkásság és parasztság diktatúrát érvényre juttatja a magyar kapitalistákkal és nagybirtokosokkal szemben csakúgy, mint a román bojárokkal és a cseh burzsoákkal szemben.

Kijelenti teljes, eszmei és lelki közönységét az orosz szovjet-kormányal, **fegyveres szövetséget ajánl Oroszország proletárjainak.** Testvéri üdvözlést küldi Anglia, Franciaország, Olaszország és Amerika munkásságának, egyben pedig felszólítja őket, hogy ne tűnjék egy pillanatra sem kapitalista kormányaik gaz rabló hadjáratát a Magyar Tanácsköztársaság ellen. Fegyveres szövetségre hívja föl Csehország, Románia és Szerbia, meg Horvátország munkásait és földművelőit a burzsoák, a bojárok, a nagybirtokosok és a dinasztikák ellen. Felszólítja Német-Ausztria és Németország munkásait, hogy kövessék a magyar munkásság példáját, szakítsanak végleg Párizssal, szövetséget kössenek Moszkvával, állítsák föl a Tanácsköztársaságot, és fegyverrel a kezükben szálljanak szembe a hódító imperialistákkal.

A Magyarországi Szocialista Párt
Forradalmi Kormányzótanács

05. Tanács- köztársaság 1919.

ELLENFORRADALOM ÉS HATALOMÁTVÉTEL

- Ellenállás és bukás: Antibolsevista Komité és a szegedi ellenkormány (Horthy Miklós), román támadás, az északi hadjárat sikere, majd visszavonulás és összeomlás.
- Horthy hatalomátvétele: Román megszállás Budapesten, fehérterror a Dunántúlon, bevonulás Budapestre (1919. nov. 16.).
- A Horthy-korszak kezdete: Kormányzóválasztás (1920. márc. 1.), Teleki Pál miniszterelnöksége, Numerus Clausus, IV. Károly visszatérési kísérletei és a trónfosztás.

- Magyarország 1919-1921 között

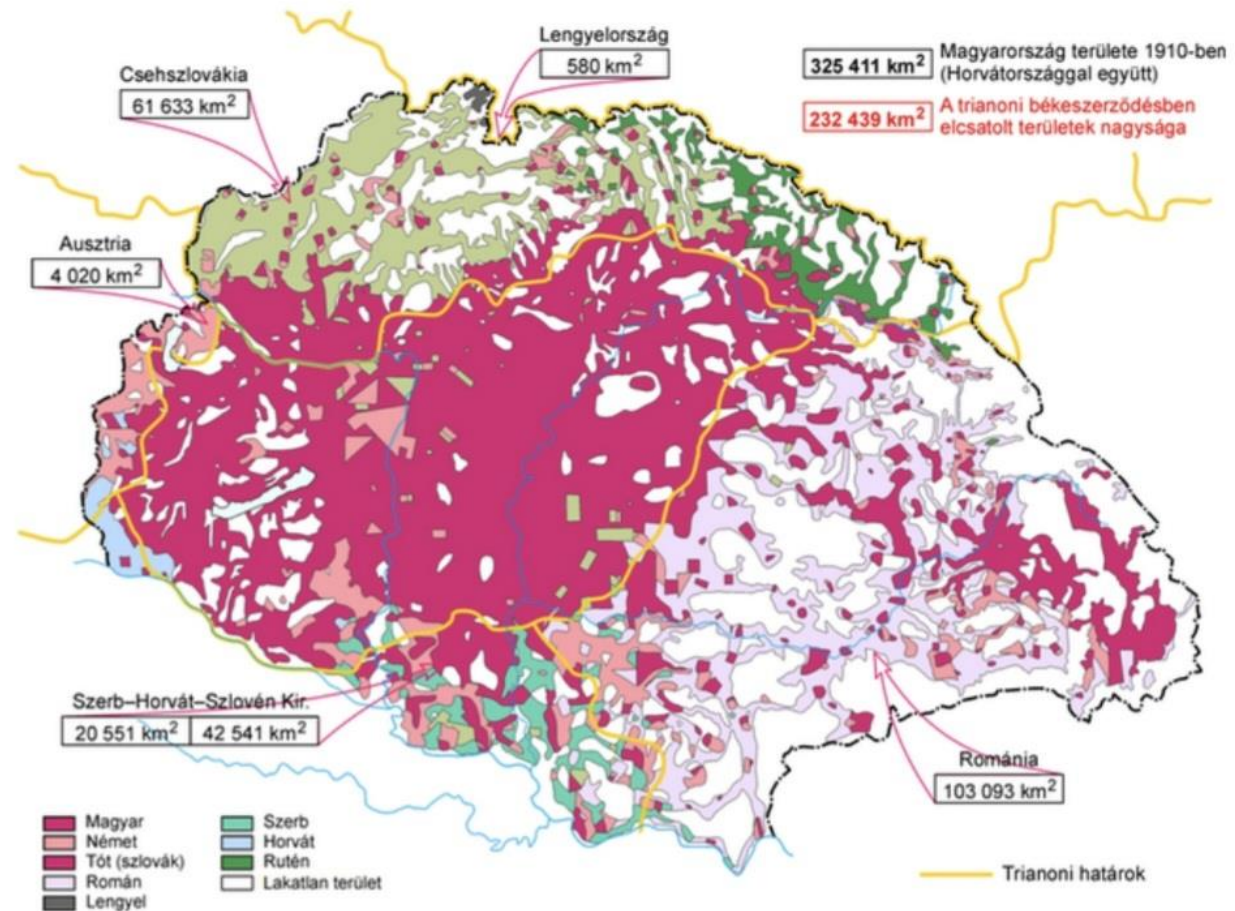
TRIANONI BÉKEDIKTÁTUM

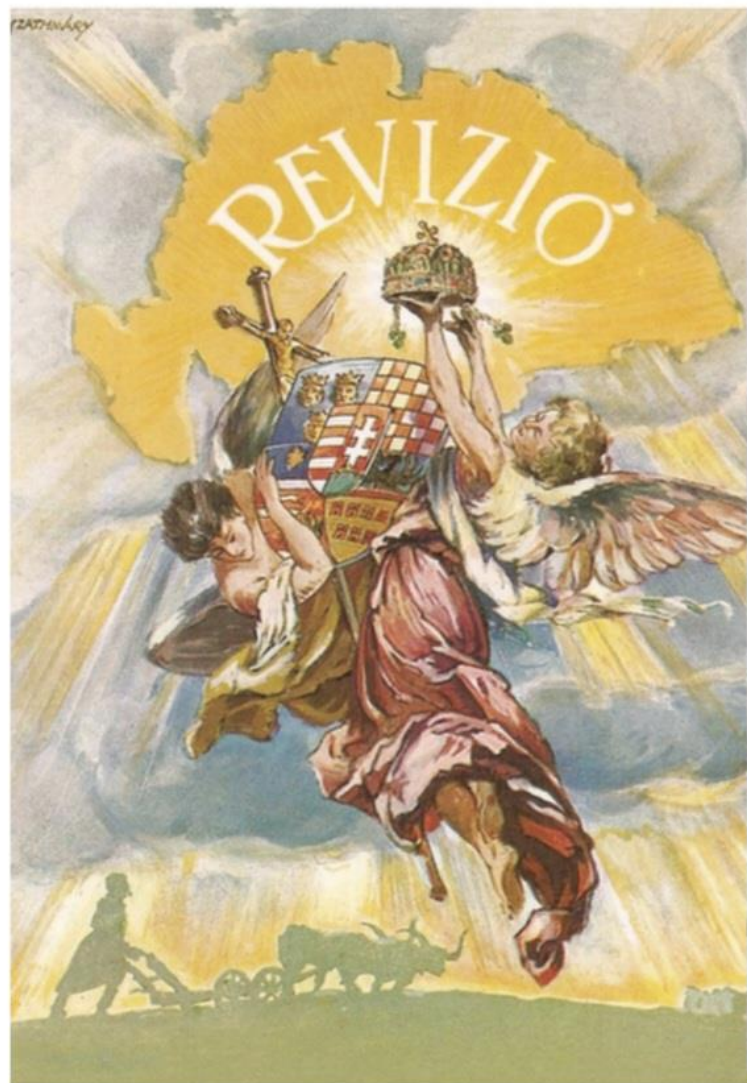
- A trianoni békediktátum: Apponyi Albert védőbeszéde és a „vörös térkép”, aláírás 1920. június 4-én.
- A béke következményei: Területvesztés (71%), lakosságvesztés (60%), elcsatolt területek (Erdély, Felvidék, Délvidék, Órvidék), katonai korlátozások (35 ezer fő, tilos nehézfegyverzet), gazdasági szétdarabolódás.
- Nemzeti gyász: Revíziós propaganda („Nem! Nem! Soha!”), menekültáradat és vagonlakók.

- Osztrák-Magyar Monarchia utódállamai

- Teleki Pál „vörös térképe”

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

